

РОЗДІЛ ІV. ДОШКІЛЬНА ПЕДАГОГІКА

УДК 373.2.064.1

DOI <https://doi.org/10.26661/2786-5622-2023-2-12>

ДИСТАНЦІЙНИЙ ФОРМАТ ВЗАЄМОДІЇ ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ ІЗ СІМ'ЄЮ В КОНТЕКСТІ СОЦІАЛЬНО-ГРОМАДЯНСЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ДОШКІЛЬНИКІВ

Вахняк Н. В.*кандидат педагогічних наук,**доцент кафедри дошкільної освіти**Комунальний заклад «Запорізький обласний інститут післядипломної
педагогічної освіти» Запорізької обласної ради**просп. Соборний, 145, Запоріжжя, Україна**orcid.org/0000-0002-8924-2369**nadezhda_vahnyak@ukr.net*

Ключові слова: *суб'єкти освітнього процесу, батьки, педагоги ЗДО, діти дошкільного віку, дистанційне навчання, соціально-громадянське виховання.*

У статті розглядається актуальна проблема сьогодення – дистанційний формат взаємодії закладу дошкільної освіти із сім'єю в контексті соціально-громадянської компетентності дошкільників, яка є одним із пріоритетних напрямів діяльності ЗДО у 2022–2023 н. р., що передбачає солідарну відповідальність в організації спільної діяльності всіх суб'єктів освітнього процесу. Розкрито сутність ключових понять дослідження «соціально-громадянська компетентність», «дистанційне навчання»; визначено основні форми й методи онлайн-комунікації з батьками вихованців, сервіси та інструменти. Проаналізовано літературні джерела та нормативно-правові документи щодо поставленої проблеми. Вказано на необхідність налагодження педагогічної взаємодії між двома суспільними ланками – закладом дошкільної освіти та сім'єю – як виховних феноменів, де кожен впливає на процес соціально-громадянського становлення особистості дитини; у дитини дошкільного віку сформованість соціально-громадянської вихованості проявляється не лише від отриманих конкретних знань і вмій, а й від емоційно-ціннісного ставлення до загальнолюдських та громадянських цінностей, відповідальності за свої вчинки. Автором окреслено індикатори сформованості соціально-громадянської компетентності за освітнім напрямом «Дитина в соціумі» оновленого Базового компонента дошкільної освіти. Підкреслено, що якісно побудувати дистанційний формат взаємодії з батьками щодо формування соціально-громадянської компетентності в дітей дошкільного віку допоможуть сучасні технологічні аспекти організації комунікації освітнього процесу, що мають реалізовуватися через різні види діяльності, зокрема ігрову, комунікативну, художньо-естетичну, здоров'язбережувальну та пізнавально-дослідницьку. Розкрито переваги взаємодії в системі «педагог – дитина – батьки», що актуалізує педагогічний потенціал родини, створює єдиний розвивальний простір «заклад дошкільної освіти – сім'я», сприяє спільності інтересів щодо набуття дитиною соціально-громадянської компетентності. Щоб взаємодія із сім'єю була ефективною, вона повинна мати системний та інтерактивний характер.

DISTANCE FORMAT OF INTERACTION OF THE PRESCHOOL EDUCATION INSTITUTION WITH THE FAMILY IN THE CONTEXT OF SOCIAL AND CIVIL COMPETENCE OF PRESCHOOL STUDENTS

Vakhniak N. V.

*Candidate of Pedagogical Sciences,
Associate Professor at the Department of Preschool Education
Communal Institution “Zaporizhsky Regional Postgraduate Institute
of Pedagogical Education” of the Zaporizhzhia Regional Council
Soborny Ave., 145, Zaporizhzhia, Ukraine
orcid.org/0000-0002-8924-2369
nadezhda_vahnyak@ukr.net*

Key words: *subjects of the educational process, parents, pedagogues, preschool children, distance learning, social and civic education.*

The article examines the current problem of the remote format of interaction between the preschool education institution and the family in the context of the social and civic competence of preschoolers, which is one of the priority areas of activity of the National Education Center in 2022–2023. r., which provides for joint responsibility in the organization of joint activities of all subjects of the educational process. The essence of the key research concepts “social and civic competence”, “distance learning” is revealed, the main forms and methods of online communication with parents of pupils, services and tools are defined. An analysis of literary sources and legal documents related to the problem was carried out. It is pointed out the need to establish pedagogical interaction between two social links: the preschool education institution and the family as educational phenomena, where each affects the process of social-civic formation of the child’s personality; in a preschool-age child, the formation of social and civic education is manifested not only from the acquired specific knowledge and skills, but also from an emotional and valuable attitude towards universal and civic values, responsibility for one’s actions. The author outlines the indicators of the formation of social and civic competence under the educational direction “The child in society” of the updated Basic component of preschool education. It is emphasized that building a high-quality remote format of interaction with parents regarding the formation of social and civic competence in preschool children will be helped by modern technological aspects of the organization of communication in the educational process, which should be implemented through various types of activities, in particular: game, communicative, artistic and aesthetic, health-preserving and cognitive and research. The benefits of interaction in the “teacher – child – parents” system are revealed, which actualizes the pedagogical potential of the family, creates a single developmental space «preschool education institution – family», promotes common interests in the child’s acquisition of social and civic competence.

Постановка проблеми. Загальновідомо, що для дітей першими й головними вихователями є батьки. Саме в родині дитина отримує первинні уявлення про свою сім’ю, рід, домівку, Батьківщину, знання про звичаї, традиції сім’ї, українського народу тощо. У дитини закладаються основи соціально-громадянської вихованості, що формують його життєві компетентності, потрібні для успішної самореалізації в житті.

Важливість формування соціально-громадянської компетентності дітей дошкільного віку задекларовано низкою державних документів: закони України «Про освіту» (2017) і «Про дошкільну освіту» (2001), Стратегії національно-патріотичного виховання на 2020–2025 роки (2019), Листі МОН «Про деякі питання національно-патріотичного виховання в закладах освіти України» (№ 1/6267-22 від 10.06.22), Листі

МОН «Про окремі питання діяльності закладів дошкільної освіти у 2022/2023 навчальному році» (№ 1/8504-22 від 27.07.2022), Державному стандарті дошкільної освіти України (БКДО, 2021), чинні програми розвитку, навчання та виховання дітей дошкільного віку.

У Листі МОН «Про окремі питання діяльності закладів дошкільної освіти у 2022/2023 навчальному році» зазначено, що одним із провідних напрямів діяльності ЗДО є формування соціально-громадянської компетентності дітей дошкільного віку. Необхідно консолідувати зусилля педагогів закладу освіти та батьків для зміцнення національної ідентичності дітей як основи, яка сприяє вихованню справжнього патріотизму, ціннісного ставлення до власної родини як частини свого народу, його історії, традицій, культури, формуванню в дітей позитивного образу своєї країни, утвердженню активної позиції громадянина своєї країни [7].

Сім'я та заклад дошкільної освіти – два виховні феномени, кожен з яких впливає на процес соціально-громадянського становлення особистості дитини. Однак лише за умови тісної взаємодії створюються оптимальні умови для соціалізації дитини, засвоєння нею загальноприйнятних норм і правил поведінки в суспільстві, уміння спілкуватися з дорослими та однолітками, взаємодіяти з представниками різних національностей і культур тощо.

Враховуючи реалії сьогодення, вкрай важливо об'єднати зусилля двох гілок виховання молодого покоління – сімейного та суспільного; налагодити комунікацію з батьками вихованців та педагогічним колективом закладу дошкільної освіти. У період дій правового режиму воєнного стану сім'я потребує кваліфікованої допомоги фахівців у навчанні, вихованні й розвитку дітей, узгодженості дій із соціальним інститутом.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Потребу взаємодії родинного та суспільного виховання висвітлено в наукових дослідженнях (Є. Арнаутова, Л. Врочинська, О. Долинна, Т. Доронова, О. Зверева, Ф. Карагозлю, О. Кононко, Т. Кротова, М. Крулехт, М. Машовець, О. Низьковська, В. Оржеховська, Ж. Петрова Т. Поніманська, В. Постовий, Г. Русин та ін.), автори яких наголошують, що спільна робота педагогічного колективу з батьками є важливою умовою набуття дитиною соціального досвіду, що виражається в ціннісному ставленні до себе, своїх прав та прав інших, наявності уявлень про правила і способи міжособистісної взаємодії між членами родини та іншими людьми.

Слід відмітити думки науковців В. Постового та Г. Русин, які у своїх доробках підкреслюють, що «в сім'ї закладаються основи виховання в цін-

нісному ставленні до себе та формуванні майбутньої особистості, через неї передають нащадкам духовні цінності історичного та культурного досвіду, трудові навички, національні особливості тощо» [9, с. 10].

Проведений теоретичний аналіз показав, що вчені розглядають взаємодію двох інститутів соціалізації особистості, допомогу батькам як соціально-педагогічну проблему (Т. Алексеєнко, Д. Бондарчук, І. Деснова, І. Макаренко, В. Новікова, В. Оржеховська, Н. Семенова, І. Трубавіна, О. Хартман та ін.). Дослідження свідчать, що ефективність взаємодії соціальних інститутів залежить від педагогічної культури сім'ї, визначаючи її як показник загальної культури, у якій відображено накопичений людством досвід виховання дітей у сім'ї, в основу якого покладено наукові знання та досвід народної педагогіки для сформованості соціально-громадянської компетентності дітей.

Як бачимо, взаємодія сім'ї й закладу дошкільної освіти є об'єктивною необхідністю. Це реальність, яка існує хоча б через те, що педагогів і батьків об'єднує одна мета – виховання всебічно розвиненої, соціально та громадянсько компетентної особистості.

З огляду на специфіку проблеми дослідження, розглянемо сутність дефініції «соціально-громадянська компетентність». У Державному стандарті дошкільної освіти України зазначено, що соціально-громадянська компетентність дитини – це здатність до прояву особистісних якостей, соціальних почуттів, любові до Батьківщини; готовність до посильної участі в соціальних подіях, що відбуваються в дитячих осередках, громаді, суспільстві та спрямовані на покращення спільного життя (БКДО) [1].

На значущість формування соціально-громадянської компетентності в дітей дошкільного віку у своїх працях вказують сучасні науковці А. Вознюк, М. Гончарова-Горянська, Л. Козак, О. Косенчук, Л. Куземко, Б.-І. Ляниця, Д. Олійник, Н. Руденко, С. Федорова, Л. Шульга. Згідно з дослідженням Н. Руденко та Б.-І. Ляниці, соціально-громадянська компетентність дошкільника – це складне особистісне утворення, інтегральне за своєю суттю, що містить комплекс знань і уявлень дитини про навколишній світ, сформованість його емоційної та морально-вольової сфери, а також уміння та навички соціальної взаємодії [8, с. 177].

Дослідження свідчать, що заклад дошкільної освіти, як перший ланцюжок у системі освіти суспільного виховання дитини, потребує чіткої й налагодженої взаємодії із сім'єю, має розглядатися як рівноправний партнер у вихованні дитини. Водночас традиційна система роботи з батьками в дошкільному закладі не дає змоги повністю актуалізувати педагогічний потенціал родини, не

створює атмосфери спільності інтересів й нерідко застосовує застарілі й малоефективні форми роботи з батьками [2].

Ураховуючи реалії сьогодення, налагодити взаємодію з усіма учасниками освітнього процесу, повноцінно надати освітні, інформаційні та консультативні послуги можливо лише за допомогою дистанційної форми навчання. Здійснений аналіз показав, що сутність дефініції «дистанційне навчання», особливості організації дистанційного навчання в закладах освіти розкрито в наукових доробках як вітчизняних (В. Биков, Ю. Деркач, Н. Жевакіна, О. Косенчук, В. Кухаренко, І. Новик, В. Олійник, О. Самойленко, В. Толочко, В. Шуляр та ін.), так і зарубіжних (Р. Деллінг, Р. Гаррісон, Д. Кіган, А. Кларк, Д. Пейнтер, Г. Рамбле, М. Сімонсон, М. Томпсон, Р. Шанк та ін.) учених. Науковці інтерпретують дистанційне навчання як індивідуальний процес здобуття знань, розвитку умінь, навичок і способів пізнавальної діяльності на відстані із залученням інформаційно-комунікативних технологій та активних методів навчання. На думку В. Кухаренко, дистанційне навчання – систематичне, цілеспрямоване навчання, яке здійснюється на певній відстані між суб'єктами освітнього процесу, взаємодія яких розподілена не тільки в просторі, а й у часі [6].

Незважаючи на вищенаведені міркування дослідників, питання взаємодії дошкільного закладу із сім'єю в умовах дистанційного навчання сьогодні залишається ще не достатньо вивченим. Проблеми дистанційної освіти дошкільнят розглядають Н. Гавриш, К. Крутій, І. Романюк, Н. Шалда та ін., дистанційне навчання дітей дошкільного віку на засадах партнерської педагогіки під час воєнного стану – Л. Зімакова, Л. Жданюк, О. Тупиця, технологічні аспекти реалізації освітнього процесу в ЗДО у взаємодії з батьками в умовах дистанційного формату навчання, рівні взаємодії – Н. Вахняк, педагогічну взаємодію закладу дошкільної освіти й сім'ї із застосуванням цифрових технологій у процесі дистанційного навчання – Л. Ляхощка. Слушною є думка Н. Шалди, яка зауважує, що «дистанційне навчання дошкільнят» – це насамперед педагогічна просвіта батьків без жодного нав'язування, тиску і зобов'язань [10, с. 23]. У своїх працях Л. Зімакова, Л. Жданюк, О. Тупиця «дистанційне навчання дітей дошкільного віку» розкривають як організацію партнерської освітньої взаємодії в умовах віддаленості вихователя від дітей та їхніх батьків (дорослих, які доглядають за дітьми), що функціонує синхронно чи асинхронно на базі сучасних освітніх, інформаційно-комунікативних (цифрових) технологій [4, с. 93].

Вищезазначене актуалізує необхідність вивчення порушеної проблеми.

Мета статті – знайти способи організації дистанційного формату взаємодії ЗДО з батьками вихованців у контексті соціально-громадянської компетентності дошкільників, визначити індикатори сформованості соціально-громадянської компетентності дітей дошкільного віку.

Виклад основного матеріалу. Автор-розробник освітнього напрямку «Дитина в соціумі» (БКДО) О. Косенчук зазначає, що мета освітнього напрямку – сформулювати в дітей дошкільного віку соціально-громадянську компетентність, яка є складником їх особистісного зростання в період дошкільного дитинства [3, с. 36]. Окреслені завдання та зміст освітнього напрямку втілюються з урахуванням системи особистісних цінностей, здібностей, потреб, інтересів та активності дитини.

Соціально-громадянське виховання – складне й багатогранне поняття, що виявляється у свідомості маленького громадянина, моральних ідеалах і цінностях, реальній поведінці та вчинках, любові до своєї родини, українського народу, Батьківщини. У дитини дошкільного віку сформованість соціально-громадянської вихованості проявляється не лише від отриманих конкретних знань і вмінь, а й від емоційно-ціннісного ставлення до загальнолюдських та громадянських цінностей, відповідальності за вчинки.

У контексті нашого дослідження слід виокремити індикатори сформованості соціально-громадянської компетентності дітей дошкільного віку, представлені в Стандарті дошкільної освіти (БКДО), зокрема емоційно-ціннісне ставлення, сформованість знань та навички дитини (рис. 1, 2, 3).

Як бачимо, формування соціально-громадянської компетентності – складний процес, який потребує тісної взаємодії всіх суб'єктів освітнього процесу в дистанційному форматі: педагогів, батьків, дитини; усвідомлення ними потреби й важливості сформованості емоційно-ціннісного ставлення в дитини дошкільного віку. Тому в умовах дій правового режиму воєнного стану заклад дошкільної освіти має дедалі більше повертатися обличчям до кожної родини й консолідувати зусилля для зміцнення національної ідентичності дітей, що виховує в них справжній патріотизм, утверджує активні позиції громадянина своєї країни.

Процес формування соціально-громадянської компетентності має реалізовуватися через різні види діяльності, зокрема ігрову, комунікативну, художньо-естетичну, здоров'язбережувальну та пізнавально-дослідницьку, збагачувати дитячий світогляд певними знаннями про державні та національні символи України, звичаї та традиції українського народу, уявлення про соціальні явища, події, правила й способи міжособистісної взаємодії із членами сім'ї, родини, однолітками, іншими людьми тощо.

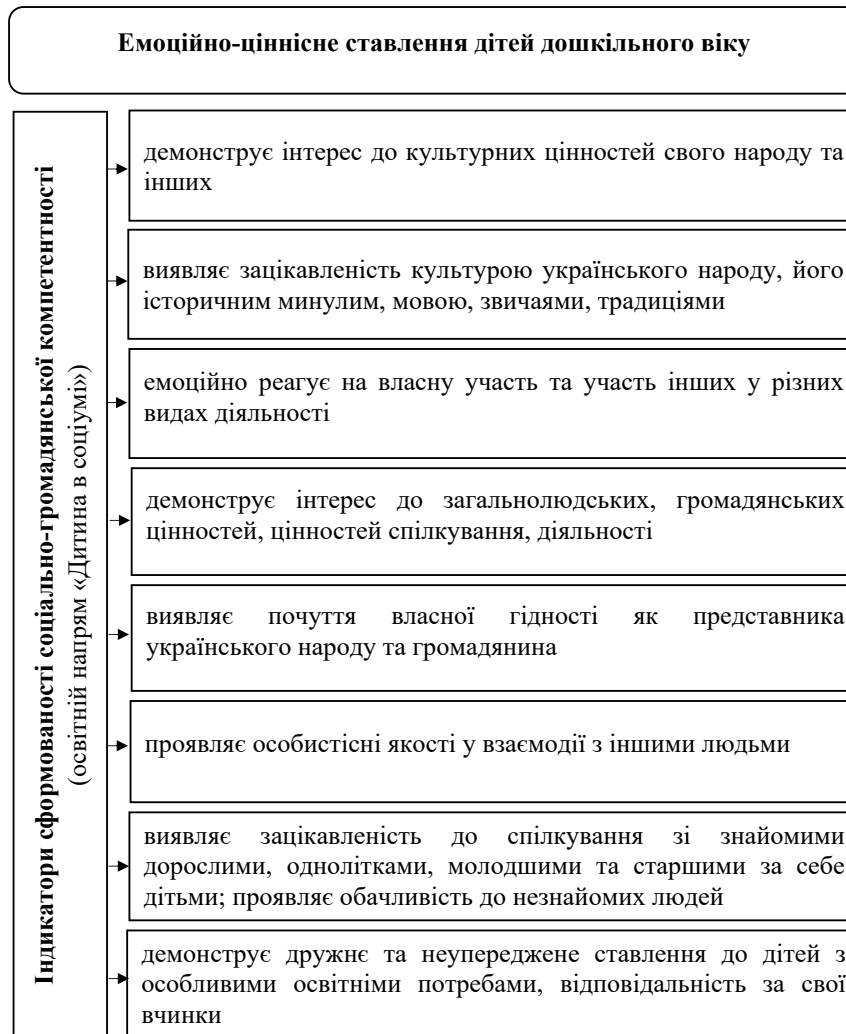

Рис. 1. Індикатори емоційно-ціннісного ставлення сформованості соціально-громадянської компетентності дошкільника

З огляду на вищесказане, зазначимо, що представлені індикатори формування соціально-громадянської компетентності характеризують зміст сучасного патріотичного виховання дітей дошкільного віку, збагачений категоріями особистісної та національної гідності, сприйняття дійсності сучасного життя, що є неодмінною умовою соціалізації, життєвого досвіду дитини.

Батьки мають стати партнерами педагогічних працівників дошкільного закладу, долучившись до процесу навчання, виховання й розвитку власних дітей шляхом: реалізації в сім'ї принципів демократії, що ґрунтуються на повазі до особистості дитини, її прав; створення певних умов для вибудовування міжособистісної толерантної дитячо-батьківської взаємодії; розмов про права дитини, моделювання рольових ігор, ситуацій відповідної поведінки, висловлювання особистих поглядів та думок для набуття соціального досвіду; залучення дитини відповідно до її індивідуальних особливостей, вікових можливостей до

участі в житті сім'ї, ЗДО, громади в різних формах дозвілля, прогулянках, спільних подорожей; спонукати дитину до спостережень за об'єктами соціального довкілля; розповіді про важливі події в житті родини, міста, громади; стимулювати дитину до спілкування й участі в спільних справах, а також моделювання життєвих ситуацій для формування готовності дитини до посильної участі в демократичних процесах, що відбуваються в дитячих осередках, громаді, суспільстві [1].

Щоб залучити сім'ю до освітнього процесу в дистанційному форматі, варто створити закриту спільноту в соціальній мережі (Viber, Facebook, Telegram, Instagram, WhatsApp, Signal, YouTube-канал), де адміністраторами є педагоги. Як показує практика, це зручний спосіб онлайн-взаємодії з родиною, який забезпечує зворотний зв'язок не тільки з вихователями групи, а й з іншими фахівцями дошкільного закладу. Головне пам'ятати і зважати на той факт, що батьки для нас не учні, а партнери, і ми їм допомагаємо, а не вчимо. Для того щоб взаємодія із сім'єю

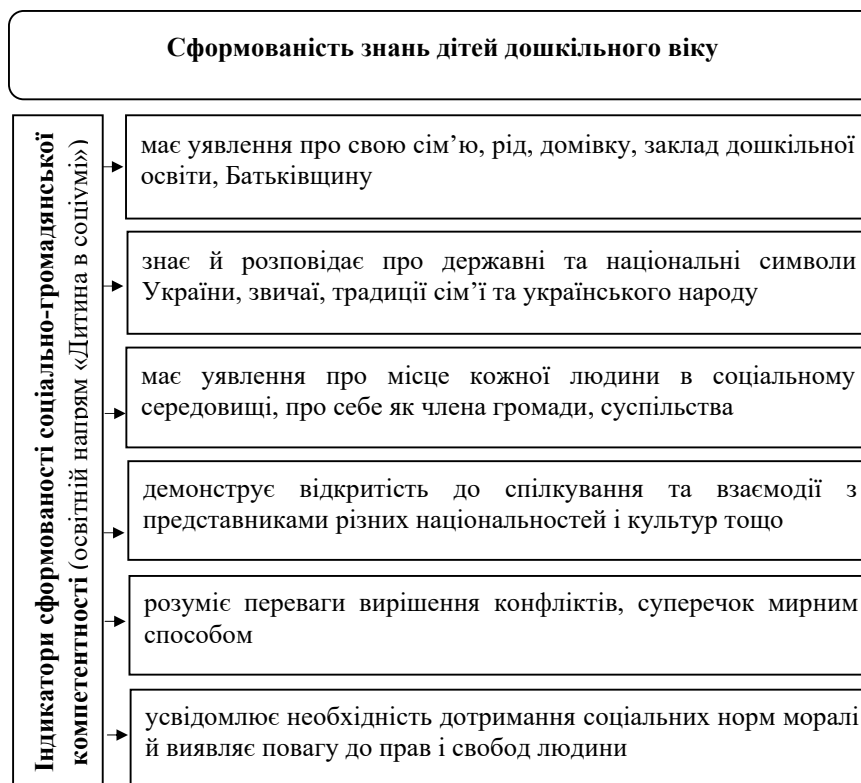

Рис. 2. Індикатори сформованості знань соціально-громадянської компетентності дошкільника

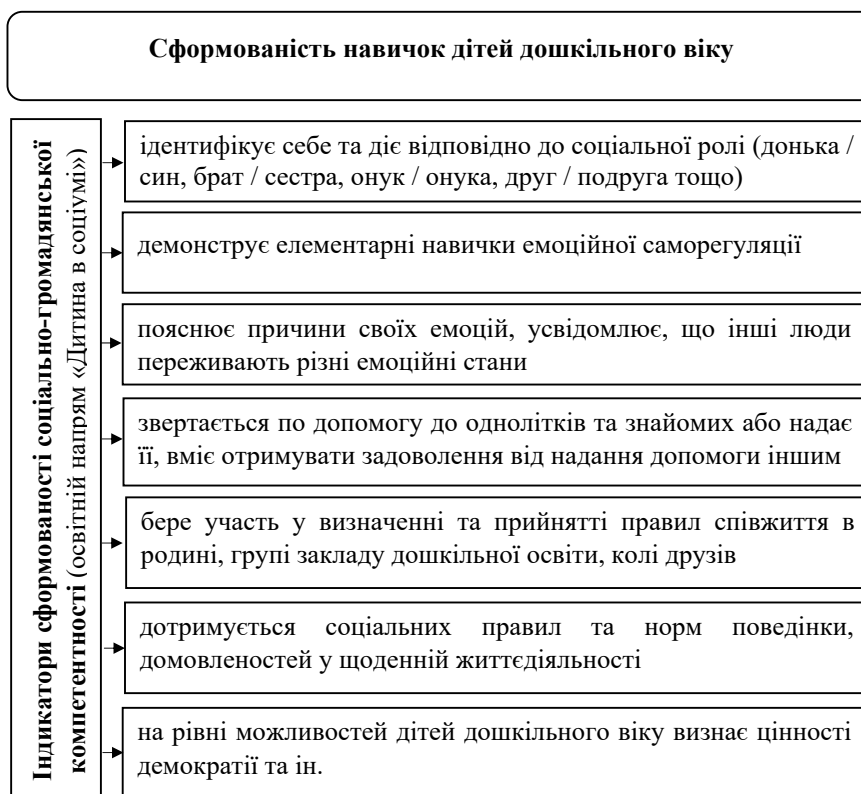

Рис. 3. Індикатори сформованості навичок соціально-громадянської компетентності дошкільника

була ефективною, вона повинна мати системний та інтерактивний характер.

Якісно побудувати дистанційний формат взаємодії з батьками щодо формування соціально-громадянської компетентності в дітей дошкільного віку допоможуть технологічні аспекти організації комунікації освітнього процесу. А саме – створення розвивального середовища – освітній контент: онлайн-заняття, мультимедійні презентації, скрайбінг презентації, інтерактивні ігри, народні ігри, пальчикові ігри, коректурні таблиці, мнемодіаграми, інтелектуальні карти або карти розумових дій, прості дослідження, веселі руханки впродовж дня, фізкультхвилинки, різні види театрів, музичний репертуар тощо.

За допомогою сайту закладу дошкільної освіти організувати скриньку батьківських пропозицій, анкетування та тестування; розмістити завдання і рекомендації щодо роботи з дітьми; тематичні папки-пересувки; репрезентувати віртуальні дитячі фонди з художньої літератури, українського фольклору; фонди аудіотек; відеотеки з представленими повнометражними мультфільмами, фільмами, цікавими історичними фактами, доступними для перегляду дітей; віртуальні полиці з народною творчістю; своєрідний банк інтерактивних ігор, вправ; презентувати ідеї соціально-громадянського виховання в родині; проєктну діяльність; віртуальні подорожі за допомогою інтерактивної мапи тощо.

Яскравим прикладом такої проєктної діяльності є досвід роботи ЗДО № 100 «Гармонія» Запорізької міської ради – проєкт «Дітям про Україну», за допомогою якого діти разом з батьками можуть здійснити віртуальну подорож й ознайомитися з областями нашої Батьківщини, з визначними подіями, пам'ятками архітектури та культурно-духовного мистецтва (<https://zdo100.pp.ua/proiekt-ditiam-pro-ukrainu/>). Працюючи з інтерактивною мапою, педагогічний колектив пропонує дітям та батькам вихованців цікаві інтерактивні завдання у формі гри, мультимедійні презентації. Такі віртуальні подорожі не тільки поглиблюють знання про сучасну Україну, а й ознайомлюють дітей з історією рідного краю, життям і побутом народу, виховують пошану та любов до культурного спадку свого народу та сучасного мистецтва.

Організуючи дистанційний формат взаємодії з батьками вихованців, необхідно використовувати й електронні платформи (Zoom, GoogleMeet, Google Classroom, Microsoft Teams, Skype, Padlet) для онлайн-зустрічей, консультацій, бесід, семінарів-практикумів, тренінгів, ділових та рольових

ігор, батьківських клубів, майстер-класів. Сучасним батькам подобаються ідеї педагогів щодо проведення вебквестів, коуч-сесій, кейс-технологій, фестивалів родинної творчості, віртуальних флешмобів, фоточеленджів для підвищення рівня культури батьківства з формування в дітей соціально-громадянської компетентності.

Педагогам ЗДО у формуванні соціально-громадянської компетентності дітей задля забезпечення ефективної комунікації в дистанційному форматі з батьками вихованців доцільно використовувати й додаткові безоплатні хмарні сервіси (Education, Microsoft, Dropbox, OneDrive, ADrive, SkyDrive та ін.).

Для налагодження взаємодії в системі «педагог – дитина – батьки» пропонуємо вихователям створити власний сайт на платформі sites.google.com, який міститиме цікаві рубрики не тільки для дітей, а й для батьків, як-от «Чарівна скарбничка казок: народні казки, літературні казки, казки у віршах, легенди, аудіоказки», «Журнали для дбайливих батьків та їх діточок», віртуальне відвідування музеїв України, створення власного лепбука, що актуалізує педагогічний потенціал родини, створює єдиний розвивальний простір «заклад дошкільної освіти – сім'я», сприяє спільності інтересів щодо набуття дитиною соціально-громадянської компетентності.

Висновки та перспективи подальших розробок у цьому напрямку. Отже, з огляду на вищезазначене, можна зробити певні висновки. Дистанційний формат взаємодії закладу дошкільної освіти із сім'єю в контексті соціально-громадянської компетентності дошкільників репрезентує нову організацію освіти, що здійснюється на основі сучасних психолого-педагогічних та інформаційно-комунікаційних технологій, солідарну відповідальність в організації спільної діяльності всіх суб'єктів освітнього процесу, яка передбачає обмін інформацією, організацію спільних дій і є наслідком формування соціально-громадянської компетентності маленького громадянина країни. Організуючи розвивальне середовище в умовах дистанційного навчання, необхідно враховувати необхідність активної участі в освітньому процесі педагогів, дітей та батьків, що визначається єдністю виховних впливів на нове покоління. Перспективу подальших досліджень убачаємо в розробці технологій соціально-громадянської компетентності дітей дошкільного віку, що забезпечить у дистанційному форматі конструктивну взаємодію всіх учасників педагогічного процесу в системі взаємин «педагог – дитина – сім'я».

ЛІТЕРАТУРА

1. Базовий компонент дошкільної освіти в Україні. Від 12 січня 2021 р. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/doshkilna-osvita/bazovij-komponent-doshkilnoyi-osviti-v-ukrayini> (дата звернення: 20.05.2023).

2. Вахняк Н. В. Технологічні аспекти реалізації освітнього процесу в ЗДО у взаємодії з батьками в умовах дистанційного формату навчання. *Актуальні проблеми педагогічної освіти: новації, досвід та перспективи: збірник тез доповідей III Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю* (20 квітня 2023 року, м. Запоріжжя): Запорізький національний університет, 2023. С. 42–44.
3. Державний стандарт дошкільної освіти: особливості впровадження / Упоряд.: О. Г. Косенчук, І. М. Новик, О. А. Венгловська, Л. В. Куземко. Харків : Вид-во «Ранок», 2021, 240 с.
4. Зімакова Л., Тупиця О., Жданюк Л. Дистанційне навчання дітей дошкільного віку на засадах партнерської педагогіки під час воєнного стану. *Педагогічні науки*. 2022. № 79. С. 92–100. URL: <http://pednauki.pnpu.edu.ua/article/view/264557/260995> (дата звернення: 20.05.2023).
5. Косенчук О., Новик І. Організація діяльності закладів дошкільної освіти в період пандемії. *Дошкільне виховання*. 2020. № 9. С. 17–21. URL: https://uied.org.ua/wp-content/uploads/2020/09/dv_2020-09_kosenchuk_olga_novyk_iryua.pdf (дата звернення: 20.05.2023).
6. Кухаренко В. М. Дистанційне навчання. *Енциклопедичне видання : навч.-метод. посібник*. Київ : «Комп'ютер», 2007. 127 с.
7. Лист МОН від 27.07.2022 № 1/8504-22 «Про окремі питання діяльності закладів дошкільної освіти у 2022/2023 навчальному році» URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-okremi-pitannya-diyalnosti-zakladiv-doshkilnoi-osviti-u20222023-navchalnomu-roci> (дата звернення: 20.05.2023).
8. Руденко Н., Ляниця Б.-І. Формування соціально-громадянської компетентності дітей дошкільного віку засобами сюжетно-рольової гри. *Scientific Collection «InterConf»*, (154), 2023. С. 176–179. URL: <https://archive.interconf.center/index.php/conference-proceeding/article/view/3322> (дата звернення: 20.05.2023).
9. Постовий, В. Г., Русин, Г. А. Соціум української сім'ї: *навч.-метод. посібник для студентів вищих педагогічних навчальних закладів*. Івано-Франківськ НАІР, 2017. 316 с.
10. Проблеми дистанційної освіти : круглий стіл. *Дошкільне виховання*. 2020. № 5. С. 21–29.

REFERENCES

1. Bazovyi komponent doshkilnoi osvity v Ukraini. Vid 12 sichnia 2021 r. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/doshkilna-osvita/bazovij-komponent-doshkilnoi-osviti-v-ukrayini> (data zvernennia: 20.05.2023).
2. Vakhniak N. V. Tekhnolohichni aspekty realizatsii osvitnoho protsesu v ZDO u vzaiemodii z batkamy v umovakh dystantsiinoho formatu navchannia. Aktualni problemy pedahohichnoi osvity: novatsii, dosvid ta perspektyvy: zbirnyk tez dopovidei III Vseukrainskoi naukovo-praktychnoi konferentsii z mizhnarodnoiu uchastiu (20 kvitnia 2023 roku, m. Zaporizhzhia): Zaporizkyi natsionalnyi universytet, 2023. S. 42–44.
3. Derzhavnyi standart doshkilnoi osvity: osoblyvosti vprovadzhennia / Uporiad.: O. H. Kosenchuk, I. M. Novyk, O. A. Venhlovska, L. V. Kuzemko. – Kharkiv: Vyd-vo “Ranok”, 2021, 240 s.
4. Zimakova L., Tupytsia O., Zhdaniuk L. Dystantsiine navchannia ditei doshkilnoho viku na zasadakh partnerskoi pedahohiky pid chas voiennoho stanu. *Pedahohichni nauky*. 2022. № 79. S. 92–100. URL: <http://pednauki.pnpu.edu.ua/article/view/264557/260995> (data zvernennia: 20.05.2023).
5. Kosenchuk O., Novyk I. Orhanizatsiia diialnosti zakladiv doshkilnoi osvity v period pandemii. *Doshkilne vykhovannia*. 2020. № 9. S. 17–21. URL: https://uied.org.ua/wp-content/uploads/2020/09/dv_2020-09_kosenchuk_olga_novyk_iryua.pdf (data zvernennia: 20.05.2023).
6. Kukharenko V. M. Dystantsiine navchannia. *Entsyklopedychne vydannia: navch.-metod. posibnyk*. Kyiv: “Kompiuter”, 2007. 127 s.
7. Lyst MON vid 27.07.2022 № 1/8504-22 “Pro okremi pytannia diialnosti zakladiv doshkilnoi osvity u 2022/2023 navchalnomu rotsi” URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-okremi-pitannya-diyalnosti-zakladiv-doshkilnoi-osviti-u20222023-navchalnomu-roci> (data zvernennia: 20.05.2023).
8. Rudenko N., Lianytsia B.-I. Formuvannia sotsialno-hromadianskoi kompetentnosti ditei doshkilnoho viku zasobamy siuzhetno-rolovoi hry. *Scientific Collection “InterConf”*, (154), 2023. S. 176–179. URL: <https://archive.interconf.center/index.php/conference-proceeding/article/view/3322> (data zvernennia: 20.05.2023).
9. Postovyi, V. H., Rusyn, H. A. Sotsium ukrainskoi simi: *navch.-metod. posibnyk dlia studentiv vyshchyykh pedahohichnykh navchalnykh zakladiv*. Ivano-Frankivsk NAIR, 2017. 316 s.
10. Problemy dystantsiinoi osvity: kruhlyi stil. *Doshkilne vykhovannia*. 2020. № 5. S. 21–29.